

De situatie van de migranten in Spanje

Oktober 2011

Hermanidad Obrera de Acción Católica (HOAC)

“Ze reizen van het zuiden naar het noorden en van zonsopgang tot zonsondergang. Ze hebben hen hun plek en hun wereld ontstolen. Ze werden beroofd van hun werk en hun grond. Velen vluchten voor oorlogen, maar nog meer onder hen vluchten voor de uitgeroeide salarissen en de verwoeste gronden. De schipbreukelingen van de globalisatie lopen van hot naar her, wegen uitvindend, verlangend naar een thuis, aankloppend aan deuren: de deuren die zich magischerwijze openen met geld, sluiten zich voor hun neus. Sommigen slagen erin binnen te glippen. Anderen worden lijken die de zee laat aanspoelen op de verboden oevers, lichamen zonder naam die op de grond liggen in de wereld waar ze wilden aankomen.

Eduardo Galeano

De groep werkende migranten vormen het prototype van wat het betekent een werknemer zonder bestaanszekerheid te zijn. Als we aan dit precair karakter de grote rechteloosheid toevoegen omwille van hun situatie als “vreemdeling”, soms zonder papieren, dan vormen de migranten een belangrijk deel van de meest zwakke, kwetsbare en verarmde sector van de arbeidswereld. En precies door die kwetsbaarheid is hun situatie nog verslechterd door de economische crisis.

De laatste officiële cijfers van de volkstellingen in Spanje spreken van 47.150.819 inwoners, waarvan er 5.730.667 van diverse buitenlandse nationaliteiten zijn. Dat betekent dus meer dan 12% van de bevolking. Eind augustus 2011 waren er 4.791.232 vreemdelingen met een verblijfsvergunning; het verschil tussen de cijfers van de telling en die van de regularisaties kan ons, zij het niet exact, een beeld geven van die andere groep “zonder papieren”: bijna een miljoen mensen.

DE GEZICHTEN VAN DE MIGRATIE

Bakary Keita. Beter bekend als Bakús, is een Senegalese musicus, woonachtig in Alicante, na een passage langs Barcelona. Leeft in een gedeelde kamer in een van de ongunstigste en vergeten wijken van de stad. Is pas hersteld van een malaria-aanval, tengevolge van zijn ongunstige leefomstandigheden.

Violeta. Is een Argentijnse vrouw, gepassioneerd voor het theater, die naar Spanje kwam om de onzekere economische situatie in haar land te ontvluchten; met de illusie dat ze hier haar passie voor theater en cultuur zou kunnen ontwikkelen. Na dit verschillende jaren geprobeerd te hebben, eindigde ze als oppas voor bejaarden en zieken. Ze is zopas teruggekeerd naar haar land tengevolge van het uitwijzingsbeleid van de Spaanse regering.

Jennifer en Beatriz. Zijn twee jonge vrouwen uit Peru. Werken naast het huisportaal en beheren er een fruitstalletje. Ze werken van maandag tot zaterdag van 8 uur 's morgens tot 10 uur 's avonds. 's Zondags werken ze “enkel” van 8 tot 4. Ze zeggen dat ze een goed jaar hebben en dat ze misschien volgend jaar niet meer op zondag zullen hoeven te werken.

Deze mensen vormen een staalvoorbeeld van de gevolgen van het slechte sociale zekerheidsbeleid dat de opeenvolgende regeringen in Spanje gevoerd hebben gedurende de laatste 15 jaar.

We staan voor de eerste globale crisis van de geschiedenis, en als dusdanig heeft ze zich in meerdere of mindere mate verspreid over alle zones van de planeet. De crisis in Spanje neemt reeds de vorm aan van een crisis van de tewerkstelling: 4.226.744 mensen zijn volgens de cijfers van september van dit jaar, werkloos. Er is 21,2% werkloosheid in ons land. Als men weet dat er $\pm 22,7$ miljoen werklozen zijn in de Europese Unie, zou je kunnen veronderstellen dat het aandeel van Spanje $\pm 1/5$ van die totale werkloosheid in Europa uitmaakt. Maar de helft van de mensen die werkloos zijn in Europa, zijn Spanjaarden of verblijven in Spanje.

En deze werkloosheidsgegevens zijn erg relevant, want ons systeem van Sociale Zekerheid wordt gefinancierd met het salaris van de werkende bevolking en met de belastingen van de hele gemeenschap, in proporties die varieerden doorheen de tijden. Dus: hoe minder werkenden, hoe minder inkomsten voor de Sociale Zekerheidskas. De laatste rapporten over de migratie vanwege Cáritas Española en het sociaal werk van La Caixa (een spaarkas) bieden nog een paar gegevens meer om de situatie te schetsen:

- Minder dan 1% van de pensioengerechtigden zijn vreemdelingen (van hen zijn meer dan de helft Europeanen). Tegelijk verwacht men dat de hoge activiteitsgraad van de migranten zal bijdragen tot het uitstellen met 5 jaar van het deficit in het pensioenstelsel, bovenop de afname van de veroudering van de bevolking.
- De migranten raadplegen 7% keer minder een huisarts en 16,5% keer minder een specialist, al gaan ze 3,2% keer meer naar een spoedafdeling. Momenteel gaat slechts iets meer dan 5% van de totale kost voor gezondheidszorg naar hen.
- 30% van de migrantengroep in Spanje is arm, tegenover 18% van de autochtonen. Nochtans gaan slechts 6,8% van de tussenkomsten door de sociale diensten naar migranten.
- 50% van het overschot op de betalingsbalans in de jaren van grote groei kwam overeen met de belastingen en sociale bijdragen aangebracht door de immigratie. Nochtans heeft de crisis deze groepen zwaar afgestraft met vandaag de dag een werkloosheidsgraad van meer dan 30%.
- Meer dan de helft van de Spanjaarden zien de migrant als een rivaal voor werk en sociale diensten. En deze houding kan nog vermeerderen door de stijging van de hulpaanvragen.

Naast deze gegevens, kunnen volgende tabellen van het permanente Observatorium van de Immigratie in Spanje, ons helpen om de situatie van deze groep nog beter te duiden:

(Tabel 1) Zoals men kan zien is het aantal uitgereikte verblijfsvisa van 2008 tot 2009 met praktisch de helft verminderd in één jaar tijd en het verminderde nog meer gedurende de laatste 2 jaar.

(Tabel 2) Het percentage van de personen met een verblijfsvergunning is gedurende de laatste 2 jaar opmerkelijk gaan dalen, van 38% in 2005 naar 5% in 2010.

(Tabel 3) De cijfers laten zien dat het aantal buitenlanders dat in Spanje verblijft, na aftrek van degenen die jaarlijks het land verlaten, vooral in de laatste twee jaren op een exponentiële manier aan het dalen is, van meer dan 700.000 in 2007 tot nauwelijks 50.000 in 2009.

Ten slotte een vraag: van waar komen de migranten die in Spanje zijn?

(Tabel 4) In deze tabel kan men zien dat van de Europese landen Roemenië met een 700.000 migranten de kroon spant; van verre gevolgd door Engeland met 220.000, Italië, Portugal en Duitsland. Van Latijns Amerika: Ecuador, meer dan 400.000, Colombia, bijna 300.000 en Peru met bijna 150.000. Ook het aantal Marokkanen trekt de aandacht: meer dan 750.000.

Dit is de situatie, de koude cijfers. Maar deze cijfers worden beter begrepen in de context van de wetgeving waarin ze zich ontwikkelden en die deze situatie hebben verergerd.

OOZAKEN VAN DE VERERGERING VAN DE SITUATIE VAN DE MIGRANTEN

Besparingen, besparingen en nog eens besparingen. Momenteel zijn er bijna dagelijks massademonstraties in verschillende regio's van Spanje die de stop van de besparingen eisen, voornamelijk in de gezondheidszorg en het openbaar onderwijs. Het volk gaat de straat op, het heeft genoeg van zoveel bedrog en zoveel manipulatie. Het is verontwaardigd en probeert te reageren. De situatie van de economische, politieke en morele crisis op wereldvlak, is een van de meest beslissende oorzaken van deze scenes.

Maar er zijn twee beslissende wetgevende veranderingen geweest wat betreft de situatie van de migranten in Spanje. Enerzijds de hervorming van de wet op de vreemdelingen en anderzijds de twee arbeidshervormingen die in amper één jaar tijd gerealiseerd werden. Het HOAC heeft continu het proces van de economische crisis en van de maatregelen genomen door de regering, gevolgd. In feite heeft het HOAC de volgende reflecties uitgewerkt, die in zekere zin verband houden met de crisis en zijn weerslag op de migranten in Spanje.

Reflectie over de economische crisis (november 2008)

Reflectie over de Europese verkiezingen (mei 2009)

Oog in oog met de nieuwe Wet op de Vreemdelingen (november 2009)

Migranten. Grenzen openbreken, humaniteit opbouwen (mei 2010)

Hervorming van de arbeid en verandering van het model van sociale organisatie (juni 2010)

Economische crisis. Gerechtigheid voor de verarmde arbeiderswereld! (mei 2011)

We bespreken enkel de wetgevende hervormingen die meer dan genoeg de migrantengemeenschap hebben belast.

HERVORMING VAN DE VREEMDELINGENWET (oktober 2009)

W.b. de hervorming van de vreemdelingenwet stelden we bij de HOAC vast dat hij op verschillende domeinen een achteruitgang inhield:

Opvoeding. Voor de mensen “zonder papieren” beperkt dit zich tot het verplicht onderwijs van 6 tot 16 jaar. Een kind dat hier illegaal is, kan niet ingeschreven worden in de kleuterschool of voor het “bachillerato” (± te vergelijken met de derde graad van het secundair onderwijs bij ons).

Huisvesting. Migranten kunnen geen beroep doen op de openbare diensten voor hulpverlening bij huisvesting indien ze geen 5 jaar legaal in Spanje verblijven. Dergelijke politiek staakt de strijd tegen de krotwoningen voor een belangrijke sector van de bevolking.

Medische bijstand en sociale basisvoorzieningen. Sociale basisvoorzieningen voor mensen in een ongeregelde administratieve toestand worden niet erkend. Dit bemoeilijkt de integratie.

Interningscentra. De maximum termijn van internering wordt verlengd van 40 naar 60 dagen. In de praktijk zijn deze centra erger dan gevangenis: “het voorgeborchte van het recht”, men brengt er mensen onder die geen delict begingen, maar die zich in een ongeregelde administratieve toestand bevinden.

Hervormingen in de arbeid (juni 2010 tot augustus 2011)

Na de goedkeuring van een uitgebreid pakket van maatregelen om de crisis te verzachten, keurde de regering harde aanpassingsmaatregelen goed die door de EU en het IMF gevorderd werden: het verminderen van het salaris van ambtenaren, het bevriezen van pensioenen, bezuinigingen in en vermindering van de overheidsinvesteringen. Daarenboven werden de geldinjecties aan banken niet gebruikt om krediet te verlenen aan kleine bedrijven en houders van hypotheek op woonhuizen.

Ook werd er overgegaan tot een eerste arbeids-hervorming, die tijdelijke arbeid en ontslag aanzienlijk vergemakkelijkt. (Deze hervorming veroorzaakte de algemene staking van 29 september 2010). De hervorming van augustus 2011 schorst de limiet op van twee jaar voor tijdelijke contracten en door de hervorming van opleidingscontracten wordt de leeftijd van de jongeren uitgebreid tot dertig jaar.

Gevolgen

De verharding, in het bijzonder deze twee wetten, die uiteindelijk leidt tot een meer informele economie. Wie zonder papieren is of van wie de papieren niet hernieuwd worden, vertrekken meestal niet en sterven ook niet van honger, geraken in de spiraal van de informele economie. Bijgevolg is de werkloosheid onder allochtonen dramatischer dan in de rest van de bevolking.

- In veel gevallen heeft men geen recht op werkloosheidsuitkeringen, omdat er niet genoeg bijgedragen is, Of men wel of niet rechten heeft als werkloze, een woninghypothek afbetalen, huren, leningen afbetalen, familiale uitgaven (voedsel, studie...) lukt niet meer.
- Sparen of iets opbouwen is er niet meer bij omdat schulden gepaard met de immigratie moeten betaald worden en omdat ze hun familie in hun land van herkomst geholpen hebben. Zonder werk geen middelen van bestaan. Zij kunnen evenmin rekenen op nabije veranten die hen zouden kunnen helpen?
- De afwezigheid van werk heeft ernstige gevolgen voor het in orde blijven met essentiële documenten die van belang zijn om hun persoonlijke en familiale projecten te realiseren.
- Velen van hen vervallen in de illegaliteit omdat zij niet tijdig kunnen bijdragen voor de verlenging vergunningen.
- Het is moeilijk om een voldoende lang arbeidscontract te krijgen dat het mogelijk maakt zijn sociale rol te vervullen.
- De economische - en arbeidsonzekerheid stelt het verkrijgen van vergunningen voor gezinshereniging uit.
- De spaanse wetgeving promoot het rendement, maar weinigen accepteren dit. Dit zou een erkenning van het falen van zijn immigratieproject betekenen en een terugkeer naar bekende situaties van armoede en gebrek aan perspectief.

De situatie van migranten-arbeiders en de evangelisatie- actie van HOAC

Voor ons, als kerkgemeenschap, is de aanwezigheid van deze migranten, en speciaal van de armsten onder hen, een uitdaging, want in elk van deze migranten, hun gelaat, hun verhalen "komt de Heer naar ons toe, en spreekt ons toe". Daarom, vanuit onze evangelisatie-actie en onze sector dynamiek, hebben wij de het werken met migranten als prioriteit gesteld in drie orientaties:

1. De noodzaak te focussen op de integratie van de migranten arbeiders/sters in onze wijken, parochies, organisaties...
2. De noodzaak om manifest bij te dragen, aan het tonen en het bewust maken dat de levens- en arbeidsvoorwaarden de vrucht zijn van het onrecht dat ons productie en- consumptiesysteem genereert en dat we het sociaal noodzakelijk vinden deze situatie te humaniseren.
3. De noodzaak om bij te dragen aan het aanbieden van levensdoelen, ook voor Hoac, als plaats waar migranten verwelkomd worden als personen. Hoac kan een rol spelen in veranderingsprocessen in onze omgeving en in instituties om op een humane wijze het fenomeen van migratie aan te pakken.

Wij zijn ervan overtuigd dat er om grenzen te slopen en menselijkheid op te bouwen, twee fundamentele zaken zijn: de cultuur van onze omgeving vermenselijken en het kennen van het concrete leven van migranten.

Daarom zien wij een uitdaging voor onze kerkelijke gemeenschappen: het vertalen van de houding van onze kerk en van pastorale- en concrete voorstellen ter bevordering van de gemeenschap.

In verband met migratie, is dan ook de internationale dimensie van onze opdracht van groot belang, vandaar onze besliste toezegging van medewerking aan de werking van de supranationale coördinaties (MTCE en MMTC).

In dit internationaal perspectief, precies daar, vestigen wij in HOAC het *Fonds voor internationale solidariteit* (FSI), als een bescheiden antwoord op de negatieve gevolgen van de economische globalisatie. Zodoende willen we de werknemers en hun gezinnen uit verarmde landen ondersteunen.

Dit fonds is opgericht om opleiding te bevorderen, als een instrument voor het bereiken van betrokkenheid en promotie van de armste mensen en groepen. Getracht wordt om fatsoenlijke levensomstandigheden in hun land van herkomst te creëren en te bevorderen. Een opleiding om de sociale dimensie van het christelijk geloof en engagement te ontwikkelen die in hun landen van herkomst tot engagement zal leiden om de actuele realiteit te hervormen.

Er zijn veel diocesen waar HOAC een concreet engagement heeft ten overstaan van situaties van verarmde migranten: Almería, Málaga, Burgos, Canarias, Murcia, Madrid, Orense, Pamplona, Tarragona, enz... om er enkele te noemen. Maar door tijdsgebrek kunnen wij ons niet permitteren om verschillende van deze engagementen te laten zien. Zij betrachtingen per definitie een leven in geloof te delen met migrante personen als tegengif tegen de hebzucht van het systeem.

Deze tekenen van hoop bepalen de realiteit van de 15 M- beweging, ook gekend als "de Spaanse revolutie". Dit is een burger beweging voor werkelijke democratie, ver van het formalisme van de 4 jaarlijkse verkiezingen. Een beweging die zorgt voor een nieuw algemeen bewustzijn van participatie en van politieke engagement bij de jeugd. Ze heeft een weg geschapen als kanaal voor ontevredenheid. Deze beweging heeft er tenslotte voor gezorgd dat het verlies van legitimiteit bij de elite die ons regeert en ons vertegenwoordigt, openbaar is gemaakt.

Deze beweging heeft zich omgevormd tot een ruimte van reflectie en actie waar veel migranten en rol spelen samen met de autochtonen.

Wij moeten van dichtbij hun vorderingen en strijd volgen. Veel personen van HOAC maken ervan deel uit en samen met anderen kunnen ze actief zijn tegen de crisis door voorstellen te doen voor een andere economie en voor een andere samenleving.

Bibliografía. Tablas

- Migratie en arbeidsmarkt. Rapport 2010. Miguel Pajares. Observatorio permanente de la inmigración.
- Grenzen slopen en humaniteit opbouwen. Ponencia de Paco Porcar en el curso de verano de la HOAC 2010.
- ¿Waar is uw broeder?, Relectura de la crisis en la provincia de Alicante desde las víctimas. La Doctrina Social de la Iglesia para nuestros pueblos y ciudades. Delegación de acción social. Septiembre de 2010.
- Inmigrantes: Romper fronteras, construir humanidad. Cuadernos HOAC, nº3. 2010.
- Voor de nieuwe vreemdelingenwet. HOAC. Noviembre de 2009.
- Arbeidshervorming en wijziging van sociaal organisatie model. HOAC, Junio de 2010.
- Levensvoorwaarden en arbeid van migranten Documento interno de la HOAC. Diócesis de Canarias
- Economische crisis! Gerechtigheid voor een verarmde arbeiderswereld! Cuadernos HOAC, nº 4. 2011.
- Migratie en stand van welzijn in Spanje. Colección de estudios sociales, nº 31. La Caixa.
- De sociale situatie van migranten begeleidt door Caritas. Rapport 2010

dos según el motivo de la entrada, que puede ser de tránsito, de estancia o de residencia. La mayor parte de los visados expedidos son para estancia y, en general, se trata de estancias de turismo. Por ejemplo, de los 920.773 visados que se expedieron en 2009, 745.191 fueron por motivo de estancia. Cuando hablamos de inmigración, no son esos los visados que nos interesan, los relevantes son los visados expedidos por motivo de residencia.

TABLA I
VISADOS EXPEDIDOS PARA RESIDENCIA

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
132.370	171.593	225.393	196.548	226.280	280.753	288.140	157.462

FUENTE: Observatorio Permanente de la Inmigración. Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración.
* Datos provisionales.

En la Tabla 1 se aportan los datos sobre visados para residencia expedidos en los últimos ocho

TABLA 5
**PAÍSES CON MAYOR NÚMERO DE RESIDENTES EN ESPAÑA A 31 DE DICIEMBRE DE 2009
(Y NÚMERO DE RESIDENTES POR CONTINENTE)**

Total	4.791.232
EUROPA COMUNITARIA	1.872.505
Alemania	109.438
Bulgaria	147.080
Francia	86.132
Italia	150.667
Polonia	86.314
Portugal	126.928
Reino Unido	222.039
Rumania	75.1688
RESTO DE EUROPA	135.128
Ucrania	72.837
ÁFRICA	994.696
Argelia	52.845
Marruecos	767.784
IBEROAMÉRICA	1.458.442
Argentina	103.171
Bolivia	117.106
Brasil	56.153
Colombia	287.205
Cuba	51.692
Ecuador	440.304
Perú	144.620
República Dominicana	87.201
AMÉRICA DEL NORTE	20.572
ASIA	299.743
China	151.547
OCEANÍA	1.903

Elaboración propia
FUENTE: Observatorio Permanente de la Inmigración. Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración.